

TOKÁR-SZADAI Ágnes

A VEZETÉSI TANÁCSADÁSI PROJEKTEK ÉRTÉKELÉSE

A Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézete 2001-ben, 2005–06-ban, majd 2011–12-ben kérdőíves felmérést végzett tanácsadó cégek, valamint ügyfelek körében. A tanulmányban a szerző a vezetési tanácsadók és a tanácsadási projektek értékelési szempontjainak szakirodalmi összefoglalását követően bemutatja, hogy a vállalkozók mennyire elégedettek az igénybe vett tanácsadási szolgáltatással: hogyan értékelik a különböző nagyságú tanácsadó cégek teljesítményét, milyenek látják a tanácsadóval való kapcsolatukat, mennyire elégedettek a tanácsadó szakmai kompetenciájával, milyenek ítélik meg a szolgáltatás ára és a teljesítés színvonala közötti kapcsolatot, véleményük szerint a kapott javaslat mennyire volt megoldásra orientált, és melyek az esetleges elégedetlenségük okai.¹

Kulcsszavak: vezetési tanácsadó, tanácsadási projekt, értékelési szempontok, megítélés, elégedettség, elégedetlenség okai, kérdőíves felmérés

A tanácsadási szakma elnevezése a hazai és nemzetközi szakirodalomban nem egységes, számos megközelítési mód és meghatározás létezik (Tokár-Szadai, 2012). Jelen cikkben és az alapjául szolgáló felmérésekben Kubr megközelítését alkalmazom, aki a következő fogalmat használja a tanácsadással kapcsolatban:

„A vezetési tanácsadás egy olyan független, szakértői szolgáltatás, melyet szervezetek és azok vezetői számára nyújtanak abból a célból, hogy segítsék a szervezeteket céljaik elérésében, a problémák feltárásában, megoldásában, új lehetőségek felkutatásában és azok megoldásában, a szükséges tudás elsajátításában és a változások megvalósításában.” (Kubr, 2002: p. 10.)

A FEACO 2000 és 2004 között az 1. táblázatban látható módon határozza meg a vezetési tanácsadási szolgáltatás területeit.

A klasszikus értelemben vett, szigorúan értelmezett vezetési tanácsadás (management consulting) jelentése az elmúlt évtizedekben

jelentősen kibővült, és a kereslet az újabb területek irányába tolódott el. Így a „management consulting” kifejezés jelentése is változik. A tanácsadási piacon jelenlévő tendenciákat figyelembe véve változtatta meg a FEACO kategóriáit 2005-ben, ezt foglalja össze a 2. táblázat.

1. táblázat

Vezetési tanácsadási szolgáltatások

<p>Stratégiai tanácsadás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stratégiai tervezés • Szervezetfejlesztés • Fúziók, felvásárlások • Piackutatás • Marketing- és cégkommunikáció • Pénzügyi tanácsadás 	<p>Humánerőforrás-tanácsadás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fejlesztés • Oktatás • Jövedelem, jutalmazás, juttatások • Outplacement
<p>Működési (operatív) tanácsadás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Üzleti folyamatok átszervezése • Változáskezelés • Projektvezetés • Ellátási lánc irányítása 	<p>Informatikai tanácsadás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Általános informatikai tanácsadás • Rendszerfejlesztés, rendszerintegráció
<p>Outsourcing (tevékenység kihelyezése, tevékenység kiszervezése)</p>	

Forrás: FEACO (2000–2004)

2. táblázat

A vezetési tanácsadás területei

Üzleti tanácsadás	→	Üzleti tanácsadás
Informatikai tanácsadás		• Stratégiai tanácsadás
Rendszerfejlesztés-integráció		• Működési (operatív tanácsadás)
Outsourcing		• Projektmenedzsment
Egyéb szolgáltatások		• Változásmenedzsment • HRM-tanácsadás

Forrás: FEACO (2005–2012)

A korábban egy kategóriaként szereplő *informatikai tanácsadást* két részre osztották: informatikai tanácsadásra (szervezeteknek segít az IT-stratégia kialakításánál) és rendszerfejlesztés és integrációra (alkalmazások fejlesztése – szoftver és bevezetése).

A korábban önálló stratégiai és működési tanácsadás az üzleti tanácsadás része lett. A korábban a működési területen nyilvántartott projekt- és változásmenedzsmentet az üzleti tanácsadáson belül önállóan tartják nyilván.

Az *outsourcing* (kiszervezés, feladatkihelyezés) a következő három típusú tevékenységet tartalmazza: IT-menedzsment szolgáltatások, alkalmazott menedzsment szolgáltatások (AMS – applied management services), valamint az üzleti folyamatok kiszervezése (BPO – business process outsourcing).

2005-ben megjelent az „egyéb” kategória, a korábbi adatokban ez nem szerepelt külön, az egyes területek részeként tartották nyilván.

Meg kell jegyezni, hogy a kategóriák megváltozásával a 2005 előtti és utáni adatok közvetlenül nem összehasonlíthatók. Egyes kategóriák összevonásával az összehasonlíthatóság elvileg biztosítható, de a gyakorlatban nem teljeskörűen (Tokár-Szadai, 2012). Ebből adódóan, valamint a korábbi felmérésekkel történő összehasonlíthatóság érdekében a felmérésekben a FEACO 2005 előtti kategóriáit alkalmaztam.

A közelmúltban kitudódott hazai tanácsadási botrányok (Pénzes, 2009) (Bódis, 2008) (pl. BKV, DRV Zrt., STRABAG stb.) következtében sokat romlott a tanácsadók megítélése az elmúlt időszakban, mely főként a média egyoldalú tájékoztatása miatt hibás általánosításhoz és előítéletekhez vezethet (Tokár-Szadai, 2013a). Az objektív tájékozódás és tájékoztatás érdekében fontosnak tartom a tanácsadási szolgáltatást már igénybe vett vállalkozók tapasztalatainak vizsgálatát: hogyan értékelik a tanácsadójukat (kompetenciáit és a kialakult szakmai kapcsolatot), mennyire elégedettek az igénybe vett szolgáltatás megoldásra orientáltságával és az ár-teljesítmény viszonyal.

A vezetési tanácsadási projektek értékelésének szempontjai

A megbízás befejezésének közeledtével jó alkalom nyílik az értékelésre. Bizonyos előnyök már ilyenkor is azonosíthatóak az ügyfél számára, és visszatekintve értékelhető a tanácsadási folyamat. A megbízást lezáró értékelés minden bizonnyal a legfontosabb, nem szabad azonban, hogy ez legyen az egyetlen. Az értékelésnek a megvalósítás végéig tartó késleltetése azzal járhat, hogy túl késő lesz a megbízásról bármiféle hasznos javaslattal előállni, és ezeknek a javaslatoknak már csak a jövőbeli megbízásoknál vehetjük hasznát. Ezért kell előre gondoskodni a diagnosztikai és a cselekvéstervezeti szakaszok végén esedékes időközi értékelésekről. Ezeket az értékeléseket úgy kell tekinteni, mint a megbízás az ügyfél és a tanácsadó által végzett közös ellenőrzésének és szabályozásának természetes részét.

Annak megállapítása, hogy milyen mértékben valósult meg a kitűzött cél, meglehetősen bonyolult feladat. Csak nagyon ritkán valósul meg száz százalékban a korábban elképzelt „új helyzet”. A folyamat, az együttműködés során gyakran merül fel újabb probléma, illetve a kezdeti szakaszban még nem látható egyéb momentum. A tanácsadás végső célja nem a munkatervben, illetve ajánlatban megfogalmazott célok maradéktalan teljesítése, hanem a vállalkozás összeredményességének, értékének, versenyképességének növelése. A projekt eredményessége a végső célhoz való hozzájárulással, illetve az ügyfél elégedettségével, nem a megvalósult munkatervi pontok arányával mérhető (Pelczné Gáll – Szadai, 2006).

Mielőtt az értékelés módszeréről döntenénk, a következő kérdések végiggondolása, megválaszolása szükséges: Mit kell értékelnünk? Miért? Milyen eredményeket várunk tőle? Hogyan végezzük az értékelést? Rendelkezésre állnak-e az adatforrások? Ki végezze a mérést? Ki szolgáltatassa az adatokat? Ki lássa az eredményeket? Mennyibe kerül az értékelés? (Niedereicholz, 2008)

Az értékelés alapvető funkciója annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy teljesültek-e a szerződésben foglaltak. A különböző szakemberek egyetértenek abban, hogy a tanácsadás eredményessége csak részben függ a feladat megoldása során alkalmazott konkrét módszerektől.

Legalább ugyanilyen fontos az eredményesség szempontjából a tanácsadó és ügyfele között kialakult jó együttműködés (Poór, 2010).

Az ügyfél és a tanácsadó értékelésének egy lehetséges módját mutatja a 3. táblázat (Hoványi, 1997).

**Az ügyfél és a tanácsadó jellemzésének szempontjai,
a „2×12-es módszer”**

A táblázatban az egyes szempontoknak történő megfelelést 5 fokozatú Likert-skálán értékelik. (1–5-ös minősítéssel felelhet meg az ügyfél, illetve a tanácsadó a vizsgált szempontoknak, ahol az 5-ös a maximális megfelelés.) A súlyozás azt fejezi ki, hogy az adott szempontoknak mekkora volt a jelentősége a tanácsadás egészében: 10-es maximális jelentőség, 1-es: elhanyagolható. A súlyozott érték a minősítés és a súlyozási érték szorzata. A módszer jelentősége abban áll, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy nem elég a projekt végén a tanácsadó értékelése. Az ügyfelek szerepe a feltételek megteremtésében, biztosításában és hozzáállása, együttműködése a teljes tanácsadási folyamatban nélkülözhetetlen a projekt eredményessége szempontjából. A módszer a tanácsadók és ügyfelek jellemzésének szempontjait azonos részletettséggel veszi figyelembe, a súlyozás az alkalmazóktól függ.

Kubr (2002) kiemeli, hogy melyek azok a legfontosabb kérdések, melyeket az értékeléskor végig kell gondolni.

**A megbízás tervezete
(a szerződés)**

Érdemes a kapcsolat elejének vizsgálatával kezdeni. A felvetendő kérdések a következők:

- Ki és hogyan alapozta meg a tanácsadás szükségességét?
- Hogyan választották ki a tanácsadót? Milyen kritériumokat és eljárásokat használtak? Érthető volt-e a tanácsadás célja? Túlságosan szűk vagy határozatlan volt-e?
- A megbízás terve világos, élethű és megfelelő volt-e, tekintettel az ügyfél szükségleteire és különleges feltételeire?
- A célok, tárgyak, eredmények és ráfordítások eredeti meghatározása jó keretet és segítséget adott-e a megbízási tervhez? A célok eléggé igényesek, de nem megvalósíthatatlanok voltak-e?

Az ügyfél jellemzésének szempontjai	Minősítés	Súlyozás	Súlyozott érték
1. Problémalátásának helyessége			
2. Nyitottsága a problémák megbeszélésére			
3. Tárgyalási stílusa			
4. Együttműködése az átvilágítás szakaszában			
5. Együttműködése a javaslatok kimunkálásában			
6. Vezetőinek viszonya a javasolt változtatásokhoz			
7. Munkatársak viszonya a javasolt változtatásokhoz			
8. Együttműködése a megvalósítás realizálásában			
9. Szerepe a határidők betartásában			
10. A tervezett pénzforrások rendelkezésre bocsátása			
11. A szerződésben foglaltak betartása			
12. Rugalmassága a tanácsadás során			

A tanácsadó jellemzésének szempontjai	Minősítés	Súlyozás	Súlyozott érték
1. A problémafelismerés helyessége			
2. A munkacsoport szakmai összetételének helyessége			
3. A döntő tényezők felismerése az átvilágítás során			
4. A rendszerben gondolkodás megvalósítása			
5. A javaslatok helyessége			
6. A prezentálás meggyőző jellege			
7. A tervezett ráfordítások helytállósága			
8. A tervezett határidők betartása			
9. Az ügyféllel kialakított kapcsolat zavartalansága			
10. A munkacsoport légköre és kreativitása			
11. A munkacsoport-vezető értékelése			
12. A munkacsoport tagjainak egyéni értékelése			

Forrás: Hoványi (1997)

A várható eredmények meghatározása egyértelmű, alapos és pontos volt-e?

- A tanácsadói stílus megfelelően meghatározott, megvitatott és érthető volt-e? Tájékoztatták-e az embereket a szerepükről és kötelezettségeikről?

A ráfordítások mennyisége és minősége

A szükséges – megbízási tervben szereplő – ráfordítások eredeti meghatározásán kívül az értékelésben meg kell vizsgálni a ráfordításokat, amelyeket a tanácsadó és az ügyfél biztosított. A fő kérdések:

- A tanácsadó kívánt méretű, szerkezetű és szakértelmű csoportot választott-e?
- Biztosította-e az ügyfél a megbízáshoz szükséges (emberi és egyéb) erőforrásokat?

A felhasznált tanácsadói módszer

A tanácsadónak és az ügyfélnek viszszaemlékezőlegesen értékelnie kell a megtörtént eseményeket, és azokat az összefüggéseket, amelyek a megbízás ideje alatt fennálltak:

- Milyen volt a tanácsadó-ügyfél kapcsolat természete? A kölcsönös bizalom, megértés, tisztelet és támogatás légköre volt jellemző?
- A megfelelő tanácsadói stílust használták? Az ügyfelek képességeihez és preferenciáihoz, valamint az adott feladathoz igazították-e?
- Minden kedvező alkalmat kihasználták-e, hogy növeljék az ügyfél bevonását a megbízásba?
- Megfelelő figyelmet szenteltek-e a megbízás tanulási szakaszainak? Mit tettek, hogy átadják a tudást és a szakértelmet az ügyfélnek?
- Lelkiismeretesen betartotta-e a tanácsadó a szakma minden etikai és viselkedési szabályát?

Irányítása a tanácsadó és az ügyfél által

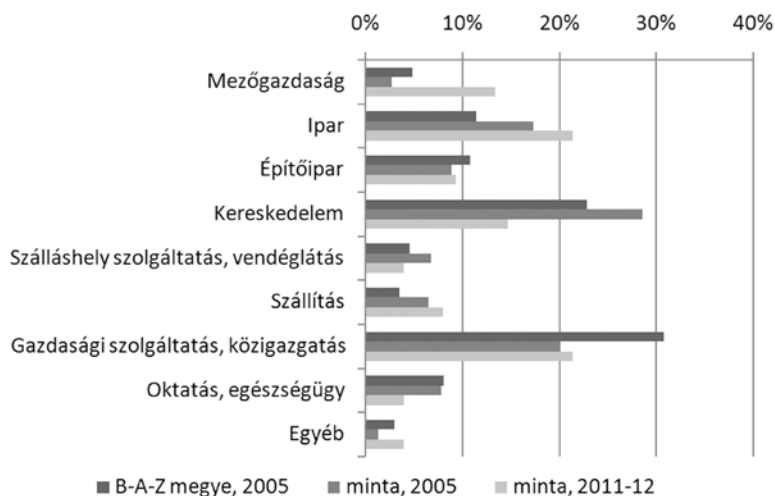
Az eredeti megbízási tervben szereplő hiányosságok és hibák korrigálhatók, a megváltozott körülmények által megkívánt módosítások elvégezhetők, ha a megbízást a partnerek megfelelően irányítják. Értékeléskor a következő kérdéseket célszerű végiggondolni:

- Az eredeti megbízási terv tartalmaz-e rugalmasságot?
- A tanácsadó cég hogyan irányította és támogatta a megbízást? Hogyan reagált az ügyféltől érkező panaszokra és javaslatokra?
- Hogyan ellenőrizte és felügyelte az ügyfél a megbízást?
- Figyelembe vette-e a tanácsadó és az ügyfél a menetrendet?
- Volt-e évközi jelentés és értékelés a megbízás kulcsfontosságú szakaszaiban? Mit tettek ennek érdekében?

Philips (2000) szerint a tanácsadás egy befektetési folyamat, ezért ki kell mutatni az értékelés során, hogy milyen is volt a projekt befektetett-köz-megtérülési mutatója (ROI: Return on Investment). Így többek között a következő kérdések vizsgálata fontos:

- Milyen volt a tanácsadással közvetlenül kapcsolatban lévők elégedettsége és reakciói? (Elégedettség, reakció),

A B-A-Z megyei vállalkozások (2005) és a minta (2005 és 2011–12) tevékenységi kör szerinti összetétele

Forrás: KSH, saját

- Mit tanult a szervezet a tanácsadás által? (tanulás),
- Milyen eredménnyel lehetett megvalósítani a tanácsadók javaslatát? (implementálás, alkalmazás),
- A javasolt változtatásoknak milyen üzleti kihatásai voltak? (üzleti hatás),
- Milyen üzleti hasznot eredményezett a tanácsadók javaslatainak bevezetése? (költség-haszon elemzés),
- Milyen közvetlenül nem számszerűsíthető eredményeket hozott a tanácsadók javaslatainak bevezetése? (nem számszerűsíthető eredmények – Intangible benefits) (Poór, 2010).

Az empirikus felmérések módszertani háttere

Az empirikus vizsgálat alapját jelentő kérdőív a korábbi, külföldi kutatások során alkalmazott kérdőívek figyelembevételével állt össze. A kérdőív szerkesztésénél lényeges szempont volt, hogy egy-egy témát több oldalról is megvilágítsanak a kérdések, növelve ezzel a válaszokból levonható következtetések megbízhatóságát. Az empirikus vizsgálat két részből tevődött össze.

A kutatás kiterjedt egyrészt a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei vállalkozások megkérdezésére, a tanácsadási szolgáltatás igénybevételére. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei vállalkozások körében 300 tagú, értékelhető minta összeállítása volt a cél. Korábbi felméréseink tapasztalatai alapján személyes megkereséssel és rábeszéléssel 50% körüli visszaérkezési arány érhető el. Ezért 600 vállalkozást választottunk ki (az összes működő B-A-Z megyei társas vállalkozás 3,5%-a) a Cégtár 2000/12-es, illetve 2005-ös számaiból (a Cégbíróságon bejegyzett, B-A-Z megyében székhely-

lyel rendelkező, működő cégek közül), és személyesen kerestünk fel. A cégek kiválasztása a tevékenységi kör alapján részletezett vállalkozások közül történt, a területi elhelyezkedés arányait figyelembe véve, egyszerű véletlen mintavétellel. Így 2001-ben 362 db, 2005–06-ban 294 db értékelhető kérdőívet sikerült kitölteni. A visszaérkezési arány 2001-ben 60,3%, 2005–06-ban 49% volt. A vissza nem érkezett kérdőívek miatt a szolgáltatás egy kicsit alul-, az ipar és kereskedelem egy kicsit felülreprezentált volt 2005-ben, az eltérés nem volt számottevő, jól követte a megyei arányokat (1. ábra).

A kutatás másik része a tanácsadó vállalkozások megkérdezésére épült. 2001-ben és 2005-ben teljes körű felmérést végeztünk a 7.414 „üzletviteli tanácsadás” TEÁOR számú, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei székhelyű tanácsadó cégek körében. 2000 decemberében 199 tanácsadó cég működött megyénkben, 2005-ben 222, valamennyit felkerestük. A kérdőív kitöltését 2001-ben 83, 2005–06-ban 88 tanácsadó vállalta. A visszaérkezési arány kisebb volt, mint a vállalkozások körében, 40% körüli (2001-ben 41,7%, 2005-06-ban 39,6%) (Pelczné – Szadai, 2003a, b; (Pelczné – Szadai, 2004; Szadai, 2006).

A rendelkezésre álló korábbi kérdőíves felmérések, valamint a saját korábbi kutatási eredmények egy újabb empirikus felmérés alapjául szolgáltak. A kérdőívek összeállítására a 2011. szeptember-november közötti időszakban, az adatfelvételre 2011. december és 2012. május között került sor. A tanácsadói kérdőívet 58 vállalkozás töltötte ki. (Tanácsadónak tekintettük azon vállalkozókat, akik tevékenységeik között megjelölték az „üzletviteli tanácsadást”. A tanácsadói kérdőívet a tanácsadói tevékenységre vonatkozóan töltötte ki egy tanácsadást folytató kolléga.) A megvizsgált tanácsadók 1-2 ügyfele pedig kitöltötte a „tanácsot igénybe vevő vállalatok tanácsadói tapasztalatára” vonatkozó kérdőívet (77 kitöltött kérdőív érkezett vissza): így összehasonlíthatóvá vált, hogy a tanácsadók hogyan látják saját magukat, kompetenciáikat, tevékenységük eredményét, hogyan látják őket ügyfeleik, vannak-e eltérések, miből adódnak ezek. A szolgáltatást igénybe vett vállalkozók valamennyi iparágat képviseltek. (1. ábra)

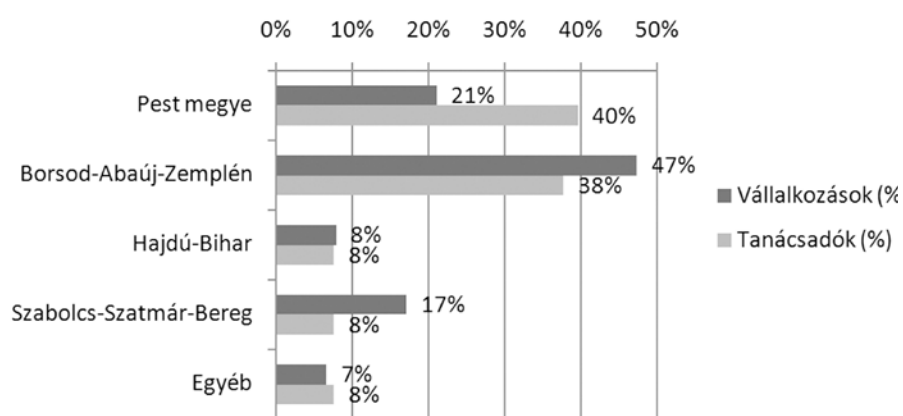
A kérdőív úgy került összeállításra, hogy összehasonlítható legyen a korábbi (2001-es és 2005–06-os)

felmérések eredményeivel. Az összehasonlíthatóság nem biztosítható teljeskörűen, mivel eltér a felmérés köre: a korábbi felmérések csak Borsod-Abaúj-Zemplén megyére irányultak, a mostaniak több régióra. (2. ábra) A korábbiak két külön részből álltak: a tanácsadókra és a vállalkozásokra. A mostani a tanácsadókra vonatkozik, és a megkérdezettek ügyfeleire. Az összehasonlíthatóság így nem biztosítható teljes mértékben, de a tendenciákra következtetni lehet (Tokár-Szadai, 2013 b).

A 3. ábra a 2011–12-ben igénybe vett tanácsadási szolgáltatások területenkénti megoszlását szemlélteti.

2. ábra

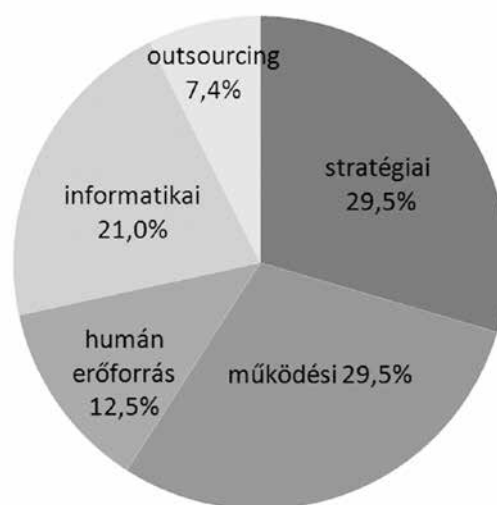
A vizsgált tanácsadók és ügyfeleik székhely szerinti megoszlása, 2011–2012

Forrás: saját szerkesztés

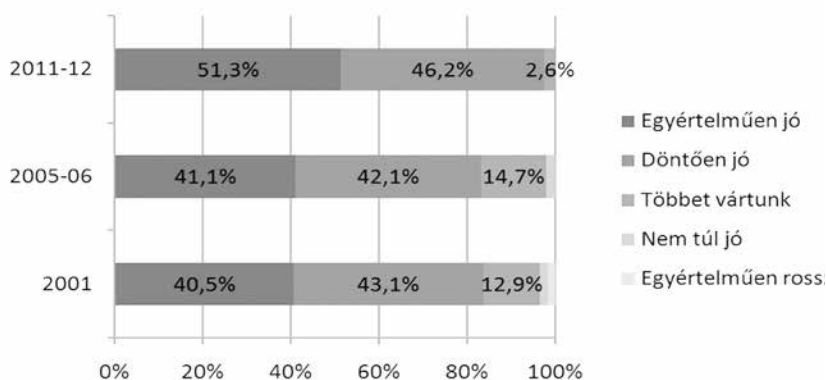
3. ábra

Az igénybe vett tanácsadási szolgáltatások megoszlása területenként 2011–12 (%)

A legnépszerűbb tanácsadási területek a stratégiai és működési tanácsadás. Felmérésünk szerint az összes

Az igénybe vett tanácsadási szolgáltatással kapcsolatos tapasztalatok 2001, 2005–06, 2011–12

igénybevétel több mint fele (59%-a) erre a két területre irányul, ezt követi az információtechnológiai tanácsadás 21% és humánerőforrás-tanácsadás 12,5%-kal.

A kérdőívet kitöltő vállalkozók kétharmada (67,5%-a) stratégiai és működési tanácsadási szolgáltatást is igénybe vett, majdnem fele (48,1%-a) informatikai tanácsadót bízott meg, több mint negyede (28,6%-a) humánerőforrás-gazdálkodási területen vette igénybe tanácsadó szolgáltatását.

A kérdőívekkel nyert adatok feldolgozásához az SPSS 14.0 programcsomagot alkalmaztam. Az elemzés keresztábrá-elemzéssel (függetlenségvizsgálattal), varianciaanalízissel, valamint korrelációelemzéssel történt, a társadalomtudományi kutatásokban szokásos 5%-os szignifikancia mellett.

Az igénybe vett tanácsadási szolgáltatással kapcsolatos tapasztalatok

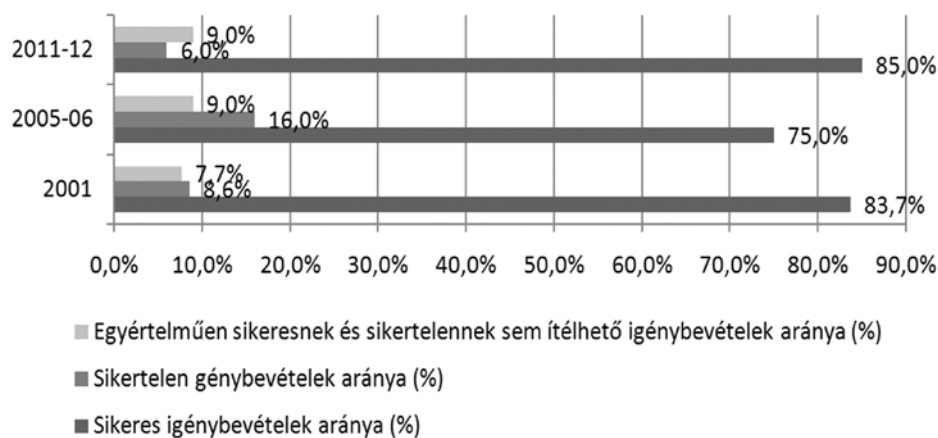
A 4. ábra a 2001-es, 2005–06-os, és a 2011–12-es felmérések alapján mutatja az igénybe vett tanácsadási szolgáltatással kapcsolatos tapasztalatokat.

Majdnem mindegyik megkérdezett ügyfél (2011–12-ben 97,5%) elégedett volt tanácsadójával teljesítményével, tapasztalatai birtokában most is, bátran hozzá fordulna segítségért, 51,3% olyannyira elégedett, hogy

4. ábra másokat is rábeszél, a tanácsadási szakma jó hírét terjeszti. Elenyésző azoknak a száma, akik kiábrándultak tanácsadójukból (2001-ben 3,4%, 2005–06-ban 2,1%, 2011–12-ben nem találtunk ilyen), negatív tapasztalatuk alapján 2001-ben mindössze 1,7% ábrándult ki a teljes tanácsadási szakmából, ők másokat is lebeszélnek a szolgáltatás igénybevételéről. 2005–06-ban, és 2011–12-ben nem találtunk olyan ügyféllel, aki egyértelműen rossz tapasztalatot szerzett volna. A vállalkozók megjelölték, hogy az igénybe vett projektek milyen arányát minősítik utólag sikeresnek, sikertelennek, illetve az egyértelműen sikeresnek és sikertelennek sem minősíthető projektek arányát (5. ábra).

5. ábra

Az igénybe vett tanácsadási szolgáltatás utólagos értékelésének eredménye 2001, 2005–06, 2011–12

Az eredmény hasonló képet mutat, mint a 4. ábrán közölt adatok, tehát a vállalkozók a projektek eredményessége alapján alkotnak képet a tanácsadóról, a tanácsadási szakmáról. Az utólag sikeresnek ítélt projektek aránya a meghatározó: a vizsgált időszakban 75% és 85% között volt, míg az utólag sikertelennek minősített projektek aránya mindössze 6% és 16% közötti.

A tanácsadó és az igénybe vett szolgáltatás megítélését szemlélteti a 6. ábra a tanácsadók és ügyfelek megítélése szerint 2011–12-ben.

A szolgáltatást igénybevevő ügyfelek 1-től 5-ig terjedő skálán értékelték a tanácsadóval való kapcsolatukat, a tanácsadójuk szakmai kompetenciáját, a szolgáltatás ára és a teljesítés színvonala közti kapcsolatot, valamint

a javaslat megoldásra orientáltságát. (Az 5-ös jelentése teljes mértékben elégedett, 1-es: egyáltalán nem elégedett.) A tanácsadók ügyfeleikkel való kapcsolatukat értékelték az együttműködés során, a saját szakmai kompetenciájukat, valamint hogy véleményük és az ügyfelek visszajelzései szerint mennyire van arányban a szolgáltatás színvonala az árával, és a javaslatuk mennyire megoldásra orientált.

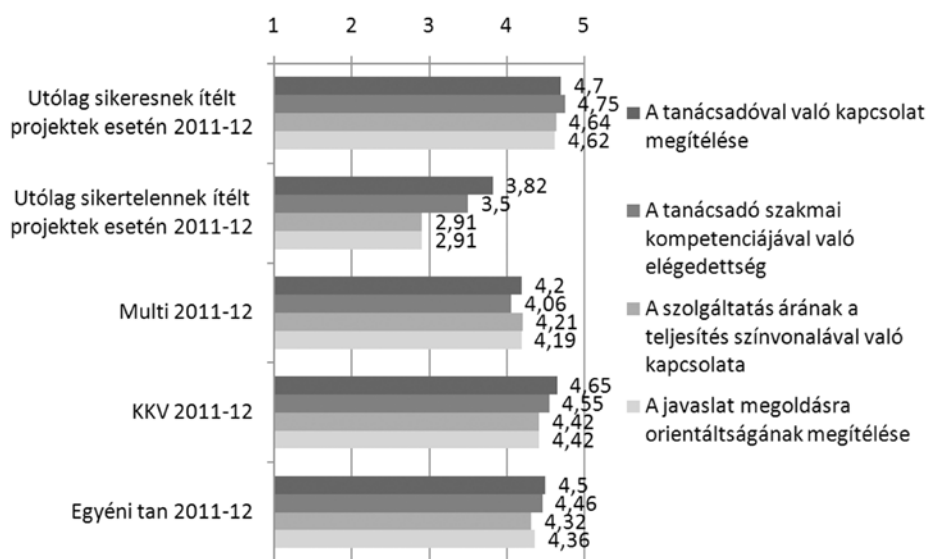
Az ügyfelek, a felmérés szerint, habár egy kicsit elégedettebbek a tanácsadójukkal (az együttműködés során az egymás közötti kapcsolattal, valamint a tanácsadójuk szakmai kompetenciájával), mint a kapott szolgáltatással (ár-teljesítés színvonala, és a javaslat megoldásra orientáltsága), alapvetően mindkettőt megfelelőnek ítélték: valamennyi kritériumot az 5 fokozatú Likert-skálán 4,47 felettire értékelték.

A tanácsadók és ügyfelek véleménye megegyezik, nem mutatható ki szignifikáns különbség (a vizsgált 4 kritériumból 3 esetén): a tanácsadók ügyfeleikhez hasonlóan látják, értékelik szakmai kompetenciájukat, az egymás közötti kapcsolatot az együtt-

működés során, valamint az ár és a teljesítmény viszonyát. Habár a felmérés eredménye (6. ábra) szerint a tanácsadók egy kicsit felülértékelték az általuk nyújtott szolgáltatások esetén az ár és a teljesítés színvonala közötti kapcsolatot az ügyfelek értékítéletéhez képest, de a különbség a szokásos 5%-os szignifikanciaszinten nem volt szignifikáns (7,6%), átlagosan az öt fokozatú Likert-skálán 4,58-ra értékelték. A tanácsadók és ügyfelek értékítélete között mindössze egynél talál-

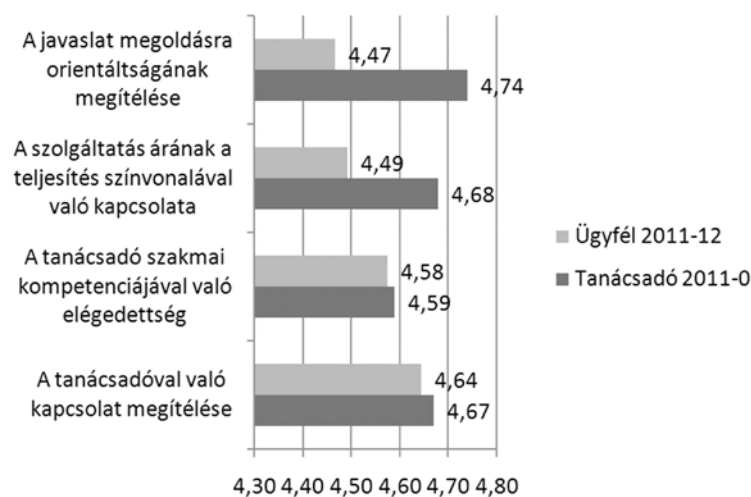
7. ábra

A tanácsadó és az igénybe vett szolgáltatás megítélése az ügyfelek értékítélete szerint 2011–12-ben

6. ábra

A tanácsadók és az igénybe vett szolgáltatás megítélése a tanácsadók és ügyfelek értékítélete szerint 2011–12

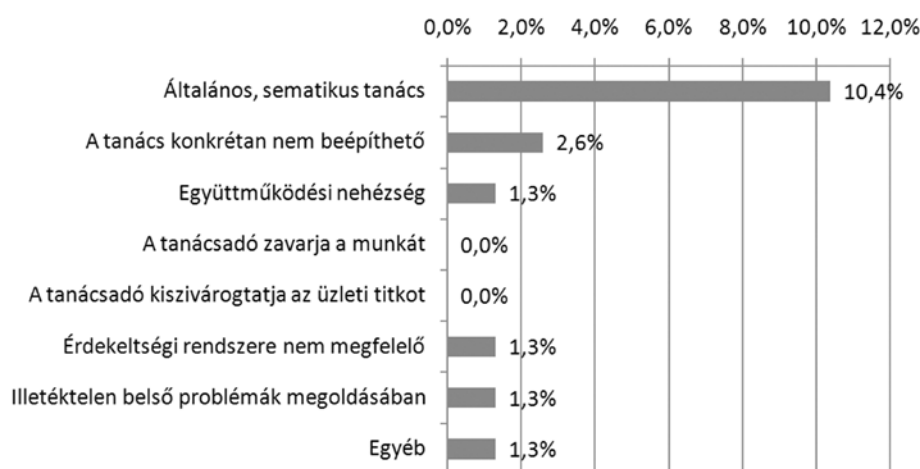

működés során, valamint az ár és a teljesítmény viszonyát. Habár a felmérés eredménye (6. ábra) szerint a tanácsadók egy kicsit felülértékelték az általuk nyújtott szolgáltatások esetén az ár és a teljesítés színvonala közötti kapcsolatot az ügyfelek értékítéletéhez képest, de a különbség a szokásos 5%-os szignifikanciaszinten nem volt szignifikáns (7,6%), átlagosan az öt fokozatú Likert-skálán 4,58-ra értékelték. A tanácsadók és ügyfelek értékítélete között mindössze egynél talál-

ható szignifikáns különbség: a tanácsadók értékítélete szerint a javaslatuk megoldásra orientált (4,74-re értékelték átlagosan), míg ügyfelek kevésbé tartják a gyakorlatban közvetlenül megvalósíthatónak (átlagosan 4,47-re értékelték).

A 7. ábra összefoglalja azokat az észrevételeket, amelyeket a vizsgált ügyfelek a tanácsadóval és a tanácsadási szolgáltatással kapcsolatosan 2011–12-ben tapasztaltak. A vizsgált vállalkozások utólag sikeresnek minősített projekt esetén teljes mértékben elégedettek a szolgáltatással és tanácsadójukkal: a kapott javaslatot megoldásra alkalmasnak ítélték, és véleményük szerint megérte az árát. Utólag sikertelennek ítélt projekt esetén közepesen elégedettek tanácsadójukkal, a szolgáltatással nem elégedettek, bár ezeket a javaslatokat sem ítélték teljesen használhatatlannak, teljes pénzkidobásnak.

A szolgáltatással kapcsolatos elégedetlenség okai a vizsgált ügyfelek %-ában, 2011–12-ben

Tanácsadójukból sikertelen projekt esetén sem ábrándultak ki teljesen – kevés kivételtől eltekintve –, nem keresnek másik tanácsadót. Ennek oka, hogy a legtöbb vizsgált vállalkozás már évek óta kapcsolatban áll tanácsadójával, számos sikeres projektet megvalósítottak közösen, alapvetően elégedettek tanácsadójukkal: egyiket eredménytelenebb projekt miatt alapvetően nem változtatják meg véleményüket.

Felmérésünk szerint az ügyfelek kismértékben elégedettebbek a kisebb méretű tanácsadó cégekkel, illetve egyéni tanácsadókkal és szolgáltatásaival, mint a multinacionálisokkal. A rugalmasabb, kisebb méretű tanácsadó vállalkozókkal személyesebb, jobb kapcsolatot tudnak kiépíteni, míg a multinacionális cégek esetén erre sokkal kisebb a lehetőségük.

A vizsgált ügyfelek kismértékben elégedettebbek a kisebb méretű tanácsadó cégek és egyéni tanácsadók kompetenciájával, mint a nagyokéval. Véleményük szerint a kicsik magas színvonalú szolgáltatást nyújtanak az adott területen, és a nagyoknál jobban tudnak alkalmazkodni a speciális helyi igényekhez.

Mivel a vizsgált vállalkozók véleménye szerint a kisebb tanácsadók magas színvonalú, a speciális igényekhez jobban igazodó szolgáltatást nyújtanak az adott területen, a nagyoknál alacsonyabb áron, kedvezőbbnek ítélik meg az ár és teljesítmény közti kapcsolatot, bár nem maradéktalanul elégedettek vele (4,4-re értékelték).

Az ár-teljesítmény viszonyhoz hasonlóan ítélik meg a javaslat megoldásra orientáltságát. Véleményük szerint a multinacionális tanácsadók javaslatai általánosabbak, míg a kisebb tanácsadók a gyakorlatban jobban használhatók, de a különbség nem jelentős, öt fokozatú Likert-skálán mindössze 0,2.

8. ábra

A 8. ábra a tanácsadási szolgáltatással kapcsolatos elégedetlenség okait mutatja a vizsgált ügyfelek tapasztalatai alapján 2011–12-ben.

A vizsgált ügyfelek mindössze 15,6%-a fogalmazott meg – tapasztalatai alapján – tanácsadással kapcsolatos elégedetlenségi okot. A kifogásolt okok legnagyobb része a javaslat megoldásra orientáltságával kapcsolatos: a vizsgált vállalkozók 10,4%-a konkrét, egyedi problémákra általános, sematikus tanácsot kapott, 2,6% a tanácsot nem tudta konkrétan alkalmazni, beépíteni. A többi ok részaránya nem jelentős.

Összefoglalás, következtetések

A Miskolci Egyetem Gazdálkodástani Intézete által 2001-ben, 2005–06-ban és 2011–12-ben végzett kérdőíves felmérések alapján bemutattam, hogy hogyan vélekednek az ügyfelek a tanácsadóikról, mennyire elégedettek az igénybe vett tanácsadási szolgáltatással.

A vizsgált vállalkozások meghatározó hányada, 97,5%-a elégedett volt tanácsadója teljesítményével, tapasztalatai birtokában most is hozzá fordulna segítségért. A legnépszerűbb a stratégiai és működési tanácsadás, az összes igénybevétel több, mint fele erre irányul, a kérdőívet kitöltő vállalkozók kétharmada mindkét területen igénybe vette a szolgáltatást. Az igénybe vett projektek meghatározó hányadával elégedettek voltak, mintegy 85%-át utólag sikeresnek minősítették a megkérdezett vállalkozók.

Felmérésünk szerint a vállalkozások kismértékben elégedettebbek voltak a kisebb méretű tanácsadó cégekkel, illetve egyéni tanácsadókkal és szolgáltatásaival, mint a multinacionálisokkal: közvetlenebb, személyesebb kapcsolatot tudtak kiépíteni, javaslatuk a gyakorlatban jobban használható volt, jobban tudtak alkalmazkodni a speciális helyi igényekhez, a szolgáltatás ára jobban fedte a teljesítményt.

2011–12-ben a megkérdezt vállalkozók mindössze 15,6%-a fogalmazott meg – tapasztalatai alapján – tanácsadással kapcsolatos elégedetlenségi okot. A kifogásolt okok legnagyobb része a javaslat megoldásra orientáltságával kapcsolatos. Konkrétabb, könnyebben beépíthető, megoldásra orientáltabb javaslatokkal jobban meg tudnának felelni az ügyfelek igényeinek.

A megbízást nem szabad bizonytalan és vegyes érzelmeikkel befejezni. Az árak és a leszállított anyagok, megoldások minőségének, hasznosságának, hatásának kérdésein túl, fontos a projektek valódi (komplex) szakmai értékelésének elvégzése is, melynek szerves része a tanácsadói magatartás, valamint a tanácsadó és az ügyfél együttműködésnek a vizsgálata. Ideális esetben mindkét félnek elégedettnek kell lennie a megbízás alatt fennálló kapcsolattal. Jó, ha az ügyfél pozitívan értékeli a konzultáns munkáját, akivel legközelebb is szívesen működik együtt. A tanácsadónak éreznie kell, hogy munkáját megbecsülik és elismerik, valamint azt, hogy az adott ügyféllel végzett közös munka ösztönzőleg hat saját tevékenységére is.

A jó tanácsadó tanul megbízásaiból, ügyfelétől, hibáiból: tapasztalatot, gyakorlatot szerez, a kompetenciája növekszik, a következő megbízásában már ezt az új ismeretet is felhasználja. A tanácsadó fejlődéséhez nélkülözhetetlen a visszajelzés, az értékelés. A jó tanácsadó szigorú szempontok szerint értékeli saját tevékenységét is: hiszen így tanulhat hibáiból, így növelheti kompetenciáját. A visszacsatolás és értékelés a tanácsadó továbbfejlődésének alapja: nélkülözhetetlen a tanácsadó módszereinek továbbfejlesztésében, a tanácsadás hatékonyságának növelésében – új módszerek kifejlesztésének, ezáltal a versenyképesség megőrzésének nélkülözhetetlen feltétele.

Lábjegyzet

¹ A kutatómunka a Miskolci Egyetem stratégiai kutatási területén működő Mechatronikai és Logisztikai Kiválósági Központ keretében valósult meg.

Felhasznált irodalom

- Bódis A.* (2008): Az osztrák választási botrány magyar számai <http://hetivalasz.hu/reflektor/tobb-szdsz-tobbstrabag-20119/> (letöltve: 2010. augusztus)
- FEACO* (2000–2004): Survey of the Management Consultancy market 2000, 2001, 2002, 2003, 2004 <http://www.feaco.org/en/index-action-marketInformation.html> (letöltve: 2013. szeptember)
- FEACO* (2005–2012): Survey of the Management Consultancy market 2005–06, 2007–08, 2008–09, 2010–11, 2011–12) <http://www.feaco.org/en/index-action-marketInformation.html> (letöltve: 2013. szept.)
- Hoványi G.* (1997): Menedzsment-tanácsadás. Pécs: JPTE
- Kubr, M. (ed.)* (2002): Management consulting: a guide to the profession. Geneva: ILO
- Niedereicholz, Ch.* (2008): Unternehmensberatung. Brandl. München: Oldenbourg Verlag
- Pelczné – Szadai* (2003a): Az üzleti tanácsadási tevékenység Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 1. rész. Vezetéstudomány, 6. szám
- Pelczné – Szadai* (2003b): Borsod-Abaúj-Zemplén megyei székhelyű tanácsadó cégek jellemzői, fejlődési lehetőségeik 2. rész. Vezetéstudomány, 7–8. szám
- Pelczné – Szadai* (2004): A tanácsadói projektek megítélése 1. rész. Vezetéstudomány, 6. szám
- Pelczné Gáll – Szadai* (2006): Üzleti tanácsadás alapjai. Miskolc: Bíbor Kiadó
- Pénzes D.* (2009): BKV-botrány bizonyító dokumentumokkal. 2009. március 9 <http://www.hirextra.hu/2009/03/03/bkv-botrany-bizonyito-dokumentumokkal/> (letöltve: 2010. augusztus)
- Philips, J.* (2000): Consultants Scorecard. London: McGraw-Hill
- Poór J.* (2010): Menedzsment tanácsadási kézikönyv. Budapest: Akadémiai Kiadó
- Szadai Á.* (2006): Borsod-Abaúj-Zemplén megyei üzleti tanácsadási piac változása 2001 és 2005 között (VI. Regionális Tanácsadási Konferencia Miskolc, október 12.
- Tokár-Szadai Á.* (2012): Az üzleti tanácsadási rendszer modellje. Vezetéstudomány, XLIII. évf., különszám
- Tokár-Szadai Á.* (2013a): Tanácsadói szerepek, kompetenciák. Vezetéstudomány XLIV. évfolyam, 3. szám
- Tokár-Szadai Á.* (2013 b): Kulcskompetenciák a tanácsadásban. Gép, 1. szám